

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (final draft).

Viite:

Imppola, J. J. (2022). Itsenäisyyden ajan harvinaisin käyttörahatyyppi 1 markka 1952 II arvomerkitä 1 alhaalla. *Numismaatikko*, 58(1), 18–19.

Jorma J. Imppola

Itsenäisyyden ajan harvinaisin käyttörahatyyppi 1 markka 1952 II arvomerkinä 1 alhaalla

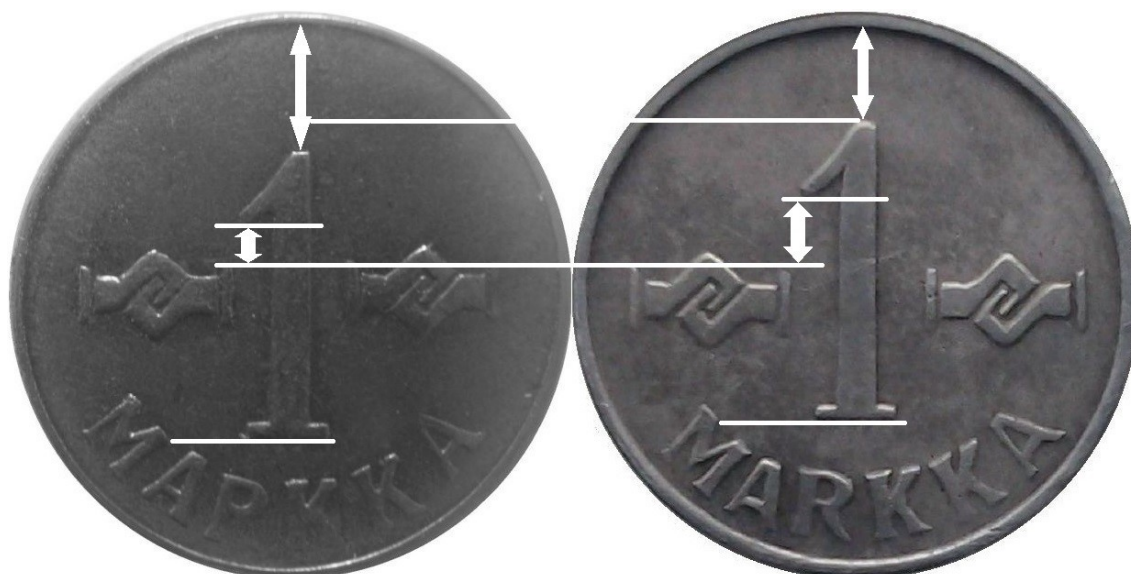
Kukapa meistä numismaatikoista ei olisi käynyt läpi rautaisia tyyppin 1952 II markkoja etsien niiden eri variantteja. Tutuksi ovat tulleet tunnuspuolen variantit eli leveät ja kapeat vuosiluvut etäällä tai lähellä reunaa sekä S-kirjain lähellä tai etäällä hannunvaakunasta. Vaan arvopuolen varianteista se luetteloiden ensimmäinen eli alhaalla oleva arvomerkinän numero 1 onkin hankalampi tapaus, eihän siitä tunnu löytyvän edes kuvia! Luetteloiden mukaan rahaa tunnetaan vain jokunen kappale, eli kyse on siis todella suuresta harvinaisuudesta. Keskitymme siis siihen tässä artikkelissa.

Voitte kuvitella ällistykseni, kun rautamarkkoja jälleen kerran joutohetkenäni tutkiessani löytyi vuoden 1952 pikkumarkkojen joukosta raha, jonka arvomerkinä 1 näytti olevan poikkeavan alhaalla. Eipä muuta kuin luuppi ja digikamera esiin ja vertailevaa tutkimusta tekemään. Seuraavassa Kuvassa 1 löydökseni:

Kuva 1. 1 markka 1952 tyyppiä SNY 422 1 1. Arvopuolen numero 1 on alhaalla, tunnuspuolen vuosiluku on leveä ja lähellä reunaa. Myös teksti SUOMEN TASAVALLA on lähellä reunaa ja siten ensimmäinen kirjain S on etäällä hannunvaakunasta. Kuva: Jorma Imppola SeAMK.

Jotta ero tavallisiin vuoden 1952 rautamarkkoihin kävisi paremmin ilmi, tein myös vertailukuvan mallin 1952 pikkumarkkojen arvopuolen tyypeistä (Kuva 2):

Kuva 2. Vuoden 1952 pikkumarkan arvo puolen tyyppien vertailua: vasemmalla puolella ensimmäinen tyyppi ja oikealla puolella toinen tyyppi. Kuva: Jorma Imppola, SeAMK.

Ensimmäisessä tyypissä on arvomerkin 1 on huomattavan alhaalla; sen alaosa on kirjaimen M oikean yläkulman tasolla, kun taas toisen tyypin 1 on kirjaimen M vasemman yläkulman tasolla. Samaten on ensimmäisen tyypin 1:n lipan kärki lähellä vasenta kalevalakäsiparia ja 1:n yläkärki on hyvin etäällä reunasta, kun taas toisen tyypin 1:n lipan kärki on hyvin etäällä vasemmasta kalevalakäsiparista ja 1:n yläkärki on huomattavasti lähempänä reunaa. Huomatkaa myös ensimmäisen tyypin heiveröisempi lyönti, jonka huomaa myös Kuvan 1 tunnuspuolesta.

Miksi ylipäänsä tästä rahasta on olemassa nämä kaksi erilaista arvo puolityyppiä? Eräs teoria on, että alun perin rahaa suunniteltaessaan sen suunnitellut rahapajan silloinen johtaja Uolevi Helle halusi arvomerkin mahdollisimman keskelle rahaa, kuten se on esimerkiksi saman mallin 5 markan rahassa. Ilmeisesti se ei kuitenkaan näyttänyt kovin hyvältä ja aiheutti sanan MARKKA takia hyvin epätasaisen paineen arvo puolen meistiin ja näin ollen rahan arvo puoli suunniteltiin uudelleen noistamalla numeroa 1 selvästi ylöspäin ja pidentämällä sitä hieman.

Ilmeisesti ensimmäisen tyypin meistiä käytettiin vain hyvin lyhyen aikaa, kunnes se korvattiin esteettisesti ja teknisesti paremmalla toisen tyypin meistillä. Siten myös valmistettujen rahojen määrä on jäänyt hyvin pieneksi.

Kuva 3. Vuoden 1952 pikkumarkan arvo puolen varianttien numeron 1 vertailua. Ensimmäinen tyyppi vasemmalla, toinen oikealla. Huomataks uudemman variantin korkeusero ja jalan sekä lipan ”kainalon” sirous. Kuva: Jorma Impola, SeAMK.

Yrittäessäni varsin turhaan löytää eri lähteistä vuoden 1952 pikkumarkan ensimmäisen arvo puolityypin kuvaa löysin kuitenkin kuvan erikoisuudesta, jonka arvo puoli on kuin onkin tätä huippuharvinaista ensimmäistä tyyppiä. Kyseessä on Uolevi Helteen ajalle tyypillinen ”Frankenstein-hybridi”, jossa on kahta eri aikakauden samankokoista meistiä käyttäen luotu lähinnä hovin vuoksi fantasia raha.

Ilmeisesti suunnittelultaan esteettisesti ja teknisesti heikoksi todettu meisti korvattiin uudelleensuunnitellun tyypin meistillä jo tuotannon varhaisessa vaiheessa ja tarpeettomaksi jäänyt meisti oli viety vähäisen käytön vuoksi varsin hyväkuntoisena varastoon. Myöhemmin varastosta löytyneen vuoden 1952 pikkumarkan ensimmäisen tyypin arvo puolen meisti ja ilmeisesti samaisesta varastosta löytyneen vuoden 1936 25-pennisen tunnus puolen meistit yhdistämällä luotiin rahapajassa tuntemattomana ajankohtana jotain hyvin mielenkiintoista. Tämä osin varsin kärsinyt fantasia raha oli kaupan Holmaston 6. maaliskuuta 2021 järjestetyssä huutokaupassa 155 kohdenumerolla 227 lähtöhintaan 800 €. Raha myytiin hintaan 1 800 € + huutomaksu 22 %.

Kuva 4. Fantasiahybridiraha, jonka arvo puoli on vuoden 1952 pikkumarkan ensimmäistä tyyppiä ja tunnuspuoli on 25-pennisen tunnuspuoli vuosiluvulla 1936. Kuva: Holmasto, kuvien muokkaus ja yhdistely Jorma Imppola SeAMK.

Eli joskus se halpojenkin rahojen tutkiminen saattaa tuottaa mojovia yllätyksiä. Siispä syksyn sateiden piiskatessa ulkona ja viruksen väijyessä julkisissa sisätiloissa on eräs turvallinen tapa viettää vapaa-aikaa käymällä läpi tutkimusmielessä halpojen rahojen pussukoita ja laatikoita!